

Stichting Het Historisch Gebruiksglas

Beleidsplan 2024-2029

Inleiding

De Stichting het Historische Gebruiksglas wil inhoudelijke, financiële en praktische ondersteuning te geven aan activiteiten ter bevordering van de kennis van oud en antiek gebruiksglas. Daarbij onderscheiden wij ons door in het bijzonder aandacht te geven aan de positie van niet-professionele glasliefhebbers/amateurs. Onder gebruiksglas verstaan wij alle glazen voorwerpen die niet expliciet als uiting van kunstzinnigheid gemaakt zijn.

Voor het uitwerken van onze doelstelling hebben we vanaf het begin van onze activiteiten in 2016 meerjarenplannen opgesteld aan de hand waarvan we aan de slag gaan. Wij zetten dat nu voort voor de periode 2024-2029. Veel is nog niet in detail uitgewerkt, maar het biedt houvast om verder te werken en later de bereikte resultaten te kunnen evalueren.

Een opmerking: bij het begin van onze activiteiten in 2016 was onze beleidshorizon beperkt tot tien jaar: we zouden eerst de tijd tot 2026 maar eens volmaken en daarna verder kijken. Maar na een paar jaar werd ons jaarlijkse symposium een 'vaste waarde' met een volle zaal plus een aantal online volgers. Dat gaf ons voldoende vertrouwen over de termijn van tien jaar heen door te gaan met ons werk.

Beleidsplan 2024-2029

Onze statuten geven aan dat wij de kennis van het historische gebruiksglas willen bevorderen en voor geïnteresseerden wil (doen) ontsluiten. Veel van die kennis is nu nog bij professionals en liefhebbers aanwezig, maar is vaak niet openbaar toegankelijk. Daarnaast verdwijnt door de vergrijzing de concrete werkervaring met handmatig of half geautomatiseerd vervaardigen van gebruiksglas in rap tempo. Over enkele jaren heeft niemand meer kennis uit de eerste hand over dit cultuurgoed. Ook is in de voorgaande jaren de wetenschappelijke aandacht voor glas vooral uitgegaan naar sierglas en is er voor gebruiksglas maar beperkte ruimte geweest. Het oprichten en onderhouden van een voor een breed publiek toegankelijk kenniscentrum moet dan ook prioriteit hebben. Daarbij denken wij in de eerste plaats aan het verzamelen van databestanden van erfgoedorganisaties, die meestal door vrijwilligers beheerd worden. Wij hebben echter niet de financiële, organisatorische en personele capaciteit om dat geheel zelfstandig aan te pakken. Daarom willen we onderzoeken hoe een initiatief onzerzijds succes zou kunnen hebben.

Een succes kunnen wij hier wel melden. In samenwerking met de Verzamelaarsvereniging De Oude Flesch zijn de jaargangen van hun kwartaalblad 'Glashistorisch Tijdschrift' vanaf 2008 integraal en openbaar nazoekbaar op de website van de vereniging gezet. Daarmee zijn ruim 150 artikelen over een scala van onderwerpen over gebruiksglas aan het openbare domein toegevoegd. Het zou mooi zijn als dit aangevuld kan worden met interviews met de -meestal al oudere- leden van de vereniging over hun kennis en ervaringen met historisch gebruiksglas. Wij gaan in gesprek met vergelijkbare verenigingen om te bereiken dat ook hun kennis online -beter- toegankelijk gemaakt wordt.

Voor de komende jaren willen we ook (ex)werknemers in de glasindustrie, de glasateliers, de handel in (glas)verpakkingsmateriaal en de machinebouw, te benaderen voor interviews. De ervaring heeft geleerd dat deze groepen over veel -voor ons doel relevante- kennis van zaken beschikken. Uit ervaring blijkt er grote bereidheid te zijn deze kennis te delen om die niet

verloren te laten gaan. Zoals gezegd, de betrokkenen worden ouder, zodat de tijd dringt. Naar de omvang van deze groep kan overigens slechts een slag geslagen worden.

Een andere bron van kennis zijn de databestanden van grotere particuliere verzamelingen. In onze voorgaande beleidsplannen gaven we al aan dat deze groep moeilijk toegankelijk is voor derden. Naast veiligheidsoverwegingen speelt de 'natuurlijke' terughoudendheid van veel verzamelaars een grote rol.

De bestanden van diverse musea en andere organisaties zijn de laatste jaren meer en meer openbaar -elektronisch- inzichtelijk gemaakt. Wij juichen deze ontwikkeling toe en willen deze, waar gewenst en mogelijk, inhoudelijk en al dan niet materieel steunen. Helaas wordt de geboden informatie vaak erg summier gehouden, waardoor veel 'in depot' en dus ongekend blijft. Veel zal dus afhangen van hun bereidheid ons daarin toegang te geven.

Bouw van een website

Het doel van de stichting wordt naast schriftelijke publicaties, het beste gediend met een goede website met, naast al het beschikbare materiaal, ook links naar relevante andere websites van musea, veilinghuizen, e-veilingen, particuliere collecties of verenigingen. Inmiddels is met professionele hulp de bouw van zo'n website gestart. Onze website is sinds in 2016 operationeel, maar behoeft inmiddels aanpassing en verbetering.

Publicaties

Na elk symposium vragen wij sinds 2016 de sprekers hun voordrachten in een artikel uit te werken, die wij in een Jaarboek bundelen. De artikelen dienen van wetenschappelijk niveau te zijn en daarbij voor alle geïnteresseerde begrijpelijk. Dat heeft een reeks van inmiddels 7 Jaarboeken opgeleverd, die aftrek en waardering vinden bij glaskenners in binnen- en buitenland. Wij willen deze reeks afronden bij nummer tien. Over de jaren heen leggen de publicatiekosten een steeds groter beslag op onze middelen. Daarom overwegen wij de huidige hardware uitgave op termijn te vervangen door een elektronische versie.

Isings glasprijs

Vanaf 2016 reikt de Stichting tweejaarlijks de Prof. Dr Ina Isingsprijs uit voor het beste artikel over historisch gebruiksglas. Verzamelaars, medewerkers van musea, universiteiten, bibliotheken, erfgoedorganisaties, antiquairs en andere deskundigen worden uitgenodigd hun kennis, vragen of meningen in artikelvorm in te zenden als deelname aan de Ina Isingsprijs. Een jury beoordeelt de inzendingen en aan de schrijver van het beste artikel wordt met de prijs een geldbedrag van € 1.000,- toegekend. Daarnaast worden de prijswinnaars uitgenodigd bij het symposium te spreken en wordt hun artikel in ons Jaarboek en op de website gepubliceerd.

In 2016 ging de prijs naar Michel Hulst voor 'Rariteit of Alledaags' over glas in beerputten in de Amsterdamse Jodenbreestraat en in 2018 naar Prof. Dr Hans-Georg Stephan voor 'Das mehrkantige Stangenglas, eine Grundform der Trinkgefäße der Renaissance in Europa'. In 2020 won Dr Hab. Jerzy Kunicki-Goldfinger uit Polen de prijs voor 'In search of quality; Façon de Venise vessels made of K-rich glass excavated in Elbląg (Elbing), Poland'. De Isingsprijs 2022 ging naar Dr Marieke van Winkelhoff voor 'Een nieuw licht op het gebruik van glazen vaatwerk in het Merovingische grafritueel'.

Uitleiding

Samenvattend is de stichting van oordeel dat het tijd wordt dat de glaswereld, professionals en liefhebbers/amateurs, de handen ineen slaan om de hierboven genoemde onderwerpen aan te pakken. Duidelijk moge zijn dat onze stichting financieel, organisatorisch en personeel maar een bescheiden rol daarin zal kunnen spelen. Maar als niet gebonden organisatie met een gericht doel kunnen we anderen enthousiasmeren met elkaar aan de slag te gaan. We bestaan niet voor niets al een aantal jaren en hebben ieder jaar met behulp van culturele fondsen, meerjarige particuliere schenkingen en jaarlijkse bijdragen van onze donateurs voldoende middelen bijeen kunnen brengen om op een bescheiden niveau actief te zijn¹. Onze ANBI-status is daarbij van essentieel belang om betrokken geïnteresseerden warm te maken een financiële bijdrage te leveren voor de verdere ontwikkeling van ‘hun’ vakgebied, waaraan zij als professional of amateur zoveel van hun tijd en aandacht geven.

Tenslotte, door sommigen is gesuggereerd dat de stichting een eigen glascollectie zou kunnen opbouwen om als studiecollectie te dienen. Om redenen van tijd en financiën achten wij dit niet op onze weg te liggen. Te meer niet omdat in vele musea zulke collecties al bestaan. Nadeel daarvan is dat deze collecties zich meestal in depot bevinden en in de praktijk vaak zeer moeilijk toegankelijk zijn voor derden. Voor studiedoeleinden zou het bovenvermelde kenniscentrum over een collectie glasboeken en -artikelen moeten kunnen beschikken, al dan niet bij een bestaande (museum)bibliotheek onder te brengen.

¹ Onder verwijzing naar onze jaarlijkse financiële rapportage op deze website, hebben wij aan het eind van 2023 een saldo, dat zonder externe bijdragen onvoldoende zou zijn om ons werk nog twee jaar voort te zetten.